

Isiku põhiõiguste kaitse algmenetluse kestel
meie ja Prantsusmaa kriminaalprotsessis.

A.Sissejuhatus.

1.Isiku põhiõigused.

2.Prinssiibid isiku põhiõiguste kaitse läbiviimiseks kriminaalprotsessis.

B.Jälitamise organid algmenetlusel, nende organisatsioon ja separatsioon printsipi.

1.Eestis.

2.Prantsusmaal.

C.Isiku õiguste kaitse üksiktoiminguis Eestis ja Prantsusmaal.

1.Isiku õiguste kaitse jälitamise alustamisel.

2. Isiku õiguste kaitse kahtlusaluse ülekuulamisele kutsumisel.

3.Kaitsja.

4. Tõkend.

5.Isiku õiguste kaitse tõendite hankimisel.

D.Lõppsõna.

A.Sissejuhatus.

1.Isiku põhiõigused.

Riikliku võimu ja üksikisikute vaheliste suhete reguleerimiseks on avalikõiguslikud normid. Oma jõuastenduselt esineb põhiseadus alusena õigusriigi põhimõttel rajaneva riigikorra iga funktsiooni teotsemisele,¹ nii normatiivsele kui ka normivabale käitumisele. Riikliku võimu teostavate organite õiguste mõõdupuuks, nende teotsemise piiriks on isiku, kodaniku põhiõigused. Et kaitsta kodanikku riikliku võimu suvalise või sihiliku tahte alla sattumast,² on isiku põhiõigused tavaliselt kõige tugevamajõulises aktis - põhiseaduses (E.V.PS, II ptk.) või Inimõiguste Deklaratsioonis³ (Pr.La Declaration des Droits) fikseeritud.

Nende õiguste esiletõstmine põhjeneb Prantsusmaa XVIII sajandi filosoofide individualistlikul doktriinil, n.n. l'homme maturel'i õiguste määramisel.⁴ Iga kodanikku vaadeldi nüüd sündivana vabana ja ühesuguste õigustega; deklareeriti isikupuutumatumust, südametunnistuse ja usuvabadust, trüükivabadust ja eraomandiõigust - egaalsuse printsiipi sai

1. näit EV PS §3, §86; Klünan, Administratiivprosess lmk 37-39.
 2. Couzinet, Les déclarations de droits de l'homme, leur valeur constitutionnelle, lmk 27. (Les garanties des libertés individuelles, Recueil Sirey, 1933)
 3. Couzinet, op.cit. lmk 56.
 4. " " " " lmk 47 j.

avalikuks korraks.¹ Riiklikku võimu ei kujutanud endast enam jumalast seat monarhh,² vaid rahvas ise sai suveräänsuse titulaariks, võimu omajaks.³ See "moodsa aja poliitiline credo", nagu ütleb Couzinet, on vallutanud samm-sammult Prantsuse Inimõiguste Deklaratsioonist kuni pea kõik konstitutsioonid Euroopas, mis näitab tema universaalsust.⁴

Enam kui kuskil mujal õiguseharus, kerkib just kriminaalprotsessis terava küsimusena esile vahekord ühiskonna ja üksikisiku vahel, nende suhte tasakaalustamine sedavõrd, et ühe õigused ei muutuks hädaohtlikuks teisele,⁵ kuna nii ühe kui teiseõiguste liig suur ülekaal võib esile kutsuda ebastabiilsuse, kindlusetuse nii riiklikus kui isiklikus elus. Kaks huvipiirkonda vastastikku peavad olema kaitsitud: ühiskonna huvi, mis tingib vajaduse kõiki süütegusid avastada ja karistada -ning süüdistatava huvi, mis eeldab õigust enda kaitsmiseks.⁶ See on, nagu ütleb F.Hélie, üks raskemaid probleeme üldse, mis legislatsioonil on lahendada. Isiku põhiõigused isikuvabaduste, isikupuutumatus ja poliitiliste õiguste kaitsjaina võtavad paratamatult poliitilise institutsiooni iseloomu.⁷ Kriminaalprotsess, ti-

1. Couzinet, op. cit. l'hc 37 II
 2. " " " 29 II
 3. " " " 39 II
 4. " " " 41 III; EV PS II. ptk.
 5. Gressaye, La liberté individuelle et le procès criminel. l'hc 76 (Les garanties des libertés individuelles Recueil Sirey 1933).
 6. Hélie, F., Traité de l'instruction criminelle I, l'hc 4 (Charles Higray 1845)
 7. " " op. cit. l'hc 8.

hedalt seoses avaliku korraga, areneb ja muutub vastavalt aja poliitilistele tõekspidamistele - "süüdistatava õigused muutuvad mitmetes maades vastavalt avalikõiguslikule valitsemisprintsiiobile, laiaulatuslikud ja kaitsevad vabades riikides, kindlusetud ja kitsad seal, kus valitseb despotism," nagu ütleb F.Helie.¹ Üheks isiku põhiõiguseks on aga, et teda eeldatakse olevat süütu seni, kuni ta kohtulikult ei ole mõistatud süüdi.² Kuna abinõud kindla või eeldatava süüdlase vastu oleksid õigustatult karmid, tuleb arvatava süütu kaitset kindlustada mitmekordselt, sest et kriminaalmenetluses paratamatult isiku õigusi sageli kitsendada tuleb, et ta ei muutuks hädaohtlikuks üldsusele. On loomulik ja vajalik seepärast, et eriti see õigusharu oleks täpselt reguleeritud seadustega.

2. Printsiiibid isiku põhiõiguste kaitse läbiviimiseks kriminaalprotsessis.

räätsamateks põhiprintsiipideks isikuõiguste kaitsemisel kriminaalprotsessis on ühelt poolt seaduslikkuse ja seaduspärasuse ning teiselt poolt separatsiooni printsiiip.

1. Helie, op cit linc 8 "C'est ainsi qu'en général les garanties des accusés s'accroissent et s'affaiblissent dans les différents pays, suivant le principe de leur gouvernement, larges et tutélaires dans les États libres, incertaines et restreintes dans ceux où règne le despotisme.
 2. Grevoye, op. cit. linc 80

Esimene tähendab põhimõtte "nullum crimen, nulla poena sine lege" täielikku läbiviimist; konstitutsioonaaalse alusena nähakse isiku põhiõigustes ette, et kedagi ei või jälitada muidu kui seaduses ette nähtud juhtumistel ja korras ning et jälitatav tegu peab olema kvalifitseeritud süüteoena tema tegemise ajal.¹ Kogu kriminaaljälitamine peab seega täpselt olema seaduspärane ja seadustes ette nähtud, et kohtu ega täidesaatev võim suvaliselt isiku põhiõigusi ei riivaks.² Seadusandlus peab kriminaalmenetluse normeerimisel silmas pidama põhiseaduses ettenähtud kodanike põhiõigusi - normid, mis ei ole põhiseadusega kooskõlas, on tühised, seepärast peab kogu kriminaaljälitamise normistik olema täpselt vastav konstitutsiooni põhimõtetele.³ Jälitavad organid ei saa teotseda aga muidu kui seaduse alusel.

Teine printsiip, mis kindlustab isiku õiguste kaitset, on võimude lahutamine riigis.⁴ "Ühiskond, kus võimude lahutamine ei ole läbi viidud, on ilma konstitutsioonita," nagu tsiteerib Couzinet.⁵ Kohtu sõltumatus eksekutiivvõimust on eelduseks, et jurisdiktsioon on mõjutamatu olupoliitikast

1. EV PS §§ 8, 9; Gressage, op. cit. lhek 26 (Art. 7 ja 8)
 2. Gressage, op. cit. lhek 86
 3. " " " " lhek 72.
 4. " " " " " 82
 5. Couzinet, op. cit. lhek 39.

või isiklikust kättemaksust. Seepärast on ka põhiseaduses kohtu rippumatus tagatud. See eraldab kohtuametkonna tegevuse täielikult muude riigivõimude tegevusest.¹ Probleem on raskem lahendada algmenetluse kestel, nagu näeme alljärgnevalt.

Kriminaalseaduste vastu eksimine annab riigile õiguse süüdlast karistada.² See nõuab kõigepealt, et süüdlase isik oleks kindlaks tehtud, süütõendid tema vastu kogutud ja kontrollitud ja lõpuks, et teda süüdistataks erapooletu kohtu ees. Nende kahesuguse ülesande teostajaiks ongi riigis ühelt poolt kohtu rippumatusse organisatsiooni kuuluvad kohtu-uurijad ja teiselt poolt avalikkuse ja seaduslikkuse järele valvaja prokuratuur, kes süüdistuse tõstab iga kriminaalseaduse suhtes eksija vastu. Tõendite kogumisel ja seaduslikkuse järele valvamisel ristuvad mõlema ametkonna huvid ja sellepärast ongi küsimus algmenetluse kestel raskemini reguleeritav.

Antiikaja protsess, mille aluseks võistkondlik printsiip ei tunnud se~~õ~~da probleemi üldse. Süüdistuse tõstmise õigus

1. Kliman, op. cit. lhek 46
2. Rdägo, Kriminaalprotsess, lhek 15 jj.

oli kõikidel kodanikel, samuti pidid nad ise muretsema vastavad tõendid, nii Greeka muistses kui Rooma protsessis, viimases laiendati see keiserrigi algusel poliitiliste süütegude suhtes isegi naistele ja orjadele.² Sel ajal see õigus kutsus esile karjäärihimuliste poolt põhjusetu poliitiliste süüdistuste sarja, muutes instituudi isikliku kättemaksu abinõuks ja kutsudes esile poliitilise terrori.

Avaliku korra järelvalve instituut arenes Prantsusmaal kuninga agentidest XVI s. alates - algusel kuninga huvide kaitseks kinnise inkvisitsiooni-protsessi juures, vabariiklikul ajal jäädes püsima prokuratuurina kui ainuvõimaliku süüdistuse tõstjana kriminaalasjus.³ Revolutsiooniline seadlusandlus lahutas tema ülesande teravalt kohtuliku uurimuse ülesandest - prokuratuuri ülesanne on vaid tõstatada süütegude jälitamine süüdistajana, kohtu-uuriija on see, kes ainukesena toimetab eeluurimisakte.⁴

Gressaye viib ka prokuratuuri kohtulikku funktsiooni teostava organi mõiste alla,⁵ kuid samas tunnustab tema ripuvust valitsusest - mispärast õigem oleks prokuratuuri lu-

1. Halie, op. cit lhn 20 j

2. " " " 117 j

3. Gressaye, op. cit, lhn 85

4. Garraud R, Précis de droit criminel, lhn 805 (Recueil Sirey, 1921)

5. Gressaye, op. cit lhn 82 j

geda siiski eksekutiivfunktsiooni teostavaks, valitsusvõimu esindajaks, kuna ta on allutatud kohtuministri kaudu valitsusele. Seda täpsemalt peaksid separatsiooniprintsiibi läbiviimisel olema reguleeritud prokuratuuri ja kohtuorganite ülesanded ja võimkond, nende kordineeritus seadusega ülepääsmatult määritletud, nii et nende teotsemine üksteist kontrollides oleks kõige kindlamaks isiku põhiõiguste kaitseks.

B. Jälitamise organid algmenetlusel, nende organisatsioon ja separatiooni printsiip.

1. Eestis.

Eesti 1934 a. Põhiseadus näeb ette kohtuvõimu eraldamist täiel määral täidesaatvast võimust - kohus oma tegevuses on sõltumatu (E.V.PS VI ptk.)². Kohtumõistmine PS's tähendab peaaesjalikult lõppmenetlust, kuna hr.prof.Räago arvates ei leia me keeldu, et algmenetlust ei võiks toimida administratiivorganid.³ Probleemi jälgimisel peame lähtuma KKS'ust kui eriseadustikust.

Kriminaaljälitamise algatamine süüteo puhul ja valve

1. Räago, op.cit, lhn 127.
 2. " " " " 72, Kliiman, op.cit. lhn 46 jji.
 3. " " " " 70 jji. " Kohtumõistmine PS mõttes tähendab vaid lõppmenetlust s.o. kriminaalasja arutamist ja selle põhjal karistamist määramist. PS ei keela, et algmenetlust sooritaksid mittekohtulikud organid, näit. administratiivorganid, samuti ei tee PS takistusi sellele, et otsuse sooritamise keelduks administratiivorganite pädevuse.

jälitamise üle on meil usaldatud eriametkonnale - prokura-
 tuurile, kuigi viimase kõrval seaduslike kude kriminaaljäliti-
 tamise algatamisajendeina esinevad süüteo kannatanu kaebus,
 süüteo pealtnägija avaldus, süütegija süütunnistusele ilmu-
 mine ning ametvõimude teadaanded (KKS §55)¹. Prokuratuurist
 täiesti sõltumatult algatavad iseseisvalt ja teostavad kři-
 minaaljälitamist jaoskonnakohtule alluvais asjus rida admi-
 nistratiivametnikke eriseadustikkude alusel,² kuigi nad ül-
 diselt toimetavad KKS'u reeglite järele.³ Prokuratuuri orga-
 nisatsioon on sõltuv täidesaatvast võimust, valitsusest, -
 tema ametkond on küll kvalifitseeritud samuti kui kohtu-
 ametkond, kuid tagandata ja ülemusele teenistusastenduselt
 alluv, kellest kõige kõrgemana esineb Kohtuminister kindral-
 prokurörina. Ülemus võib nõuda kohustuslikku täitmist alg-
 menetluse kestes - avanduse ja eeluurimise alustamiseks ja
 samas üksikute asjaolude väljaselgitamiseks ning lõppmenet-
 luse suhtes - nõuda protesti esitamist kohtuotsuse peale,
 mis läheb lahku kohtus antud prokuratuuri esindaja arvami-
 sest. Kohtus esinemise puhul süüdistajana on esineja ise-

1. Räägo, op. cit. 267 j
 2. " " 265 j, KKS § 95, MKS §§ 98, 99.
 3. " " " 267.

seisev ja ülemus ei saa ette kirjutada tema teotsemist esi-
 neja sisemise veende vastu¹(KS §130, KKS §506). "Tegevuses
 väljaspool kohut on prokuratuuri esindaja seotud oma ülemu-
 se seaduslike nõuete ja käskudega"(Räägo) - seega on just
 algmenetluses prokuratuur alluv Kohtuministri kaudu Valitsu-
 sele ja mõjutatav nii otse kui kaudselt. Samuti seadusandlik
 võim võib muuta prokuratuuri korraldust oma äranägemise jä-
 rele, kuna PS prokuratuuri ei puuduta.

Prokuratuuri funktsioonid on kolmesugused: esiteks on
 ta riigi esindajana üldine seaduslikkuse järele valvaja or-
 gan kõigi kohtuliikide juures, teiseks on ta avaliksüüdis-
 taja kriminaalasjus ja kolmandaks teostab ta järelvalvet
 kriminaaljälitamise üle, kusjuures avandusel politsei on
 otseselt tema käsutuses (KKS §68). Prokuratuuri õigused po-
 litsei suhtes on kaheksugused - esiteks Kohtukoja prokurör
 võib anda üldisi juhtnõure süütegude kohta andmete kogumisel
 ja avandamisel, mis aga KKS'u 60.§-i põhjal peaksid arves-
 tama eeluurimise jaoks ettenähtud menetlust; ja teiseks
 võib prokuratuuri esindaja konkreetses asjas juhiseid anda,
 mis on politseile kohustuslikud. Igal momendil võib ta
 avanduse menetluse lõpetamist ja toimiku edasisaatmist koh-

¹ Räägo, op. cit. lk 126-129

kohtu-uurijale nõuda, et viimane alustaks eeluurimist.¹ Kuna neil avandus toimetatakse eeluurimise reeglite järele (§KKS §60), siis on prokuratuuri esindajal õigus viibida ka iga avandustoimingu juures, kui ta seda vajalikuks peab. Seega võib täiesti mõeldav olla olukord, kus prokuratuur täiel määral juhhib avandust - tema on see, kes avanduse seaduslikult alustab, vajaduse korral seistab või lõpetab, tehes ühtlasi määruse asja juurde võetud asitõendite ja süüteo läbi saadud asjade kohta² (KKS §69), ta on õigustatud nõudma ja juhtima tõendite kogumist - igast toimingust teatab politsei prokuratuurile - ning viibima vastavate toimingute juures, samuti asja üleandmist nõudma kohtu-uurijale. Kuna avanduse kestel vormiliselt puudub süüalune, siis võetlustel, vaatlustel, läbiotsimistel ja tunnistajate ülekuulamisel on ainult prokurör õigustatud viibima, kui ta seda tahab, seega on kahtlustatava - teise poole - õigused riivatud.

Avandus on Eestis KKS'u 60.§-iga legaliseeritud ja sama seadustiku 90.§-i põhjal ei ole kohtu-uurija kohustatud kordama toiminguid, mis politsei poolt 60.§-i põhjal eeluurimiseeskirjade järele on toimetatud rahuldavalt ja täie-

1. Räägo, op. cit. lk 171.
 2. " " " " 172.

likult "Juurdlusele on antud seaduslik alus ja juurdlustoi-
 mingule on antud võrdne vormiline jõud eeluurimistoimingu-
 tega" (Motiivid)¹, "alghmenetluses kaldub meil suurem osatäht-
 sus avandusele" (Räägo); avandustoimingud, mis sooritatud
 eeluurimisreeglite järgi ja tunnustajate öeldised on lõpp-
 menetlusel avaldatavad.² Politsei, kuuludes organisatsioonilt
 Siseministeeriumi võimkonda ja olles administratiivorganiks
 on seega seaduse põhjal kohustatud sooritama kohtulikke
 toiminguid, olles ringkonnakohtule alluvais asjus teise
 täidesaatva võimu organi - Kohtuministeeriumile alluva pro-
 kuratuuri - käsutuses. Tema õigused avanduse kestel on pii-
 ratud vaid üksikute eeluurimistoimingutega - ta ei või süü-
 alust vormiliselt üle kuulata, posti ja telegraafi saladus
 on tema eest garanteeritud, samuti ei või ta tarvitada sund-
 tooma (KKS §155) ega määrata tõkendit. Jaoskonnakohtunikule
 alluvates asjades on politsei iseseisev alghmenetluse soori-
 taja, ta allub prokuratuurile üldises järelvalve korras,
 kuid ometi kui asi korra alatud, puudub tal võimalus seda
 omal käel seistada või lõpetada. Tõendite üle otsustab siin
 jaoskonna kohtuniku menetlus, kus süüalusel on vaba võima-

1. Matto, K, Kriminaalkohtupidamise seadustik kommentaaridega, lk 68.
 2. Räägo, op. cit lk 264.

lus ennast iga tõendi vastu kaitsta.

Prokuratuuri õigused kohtu-uurijate suhtes on samuti laiaulatuslikud - rida prokuratuuri nõudmisi on kohtu-uurijale kohustuslikud, mille täitmatajätmisel on esimesel võimalusel tõsta teenistusalalist kaebust järelvalve korras; rida küsimusi, milles prokuratuuri esindaja kohtu-uurijaga peaks kokku leppima, võidakse lahkumineku korral lahendada ringkonna kohtu poolt, s.o. kohtu poolt, kes antud asjas otsuse teeb. Kohustuslikud on eeluurimisele asumise nõue, ka siis, kui ei ole eelnenud avandust; kahtlusosaluse vastutusele võtmine; süüteo uurimisse ja tõendite kogumisse puutuvad nõuded, kusjuures tuleb märkida protokollis, missugused toimingud on täidetud prokuratuuri esindaja nõudel (KKS §103) ja täita nad võimalikul määral (KKS §104); kergemat tõkendit tarvitusele võtma (§105) ja eeluurimist täiendada, olgugi et see kohtu-uurija arvates lõpule viidud. Kuid kohtu-uurija, olles tagandamatu ja sõltumatu kohtuorganisatsiooni liige, on iseseisev ja mõjutamatu, sellepärast ongi tema see, kelle otsus tõendite kohta on küllalt usaldatav, kes erapooletult asjasse suhtudes kogub tõendeid mõlema poole kasuks ja neid hindab ning kes lõpuks, jõudes

veendumusele, et asi küllaldasel määral on selge, esitab ta prokurörile, et see otsustaks süüaluse kohtu kätte andmise.¹ Kohtu-uuriija, saades prokurörilt ebaseadusliku nõude, jätab selle määrusega täitmata ja teatab sellest prokurörile, kes võib, kui ta oma seisukoha juurde jääb, pöörduda Ringkonna-kohtusse küsimuse lahendamiseks. Prokurör, kuigi ta algmenetluses veel ei moodusta poolt, võib olla esiteks süüdistajana andmete kogumisel erapoolik ja teiseks mõjutatav ja alluv täidesaatvale võimule, politiseeritav.

Tähtis instituut separatsiooni seisukohast on veel kohtu-uuriija üksikute eeluurimistoimingute delegeerimine. Meie seadusandluses on ta lahendatud nii, et kohtu-uuriija vajaduse korral võib panna üksikuid eeluurimistoiminguid mitte ainult kohtuametkonna, vaid ka politsei peale. Kuna avandus on legaliseeritud, on see täiesti mõeldav, kui ainult ei tuleks arvestada kohtu rippumatust ja politsei täielikku alluvust ja mõjutatavust. Olgugi, et politsei peab siin toimima täielikult seaduste alusel, ei saa ometi eitada, et erapoolik mõjutamine võib aset leida.

Kokkuvõttes selgub, et ringkonnakohtule alluvates asjades kriminaaljälitamisel separatsiooni printsiip on enam-vähem läbi viidud eeluurimise jooksul, kuid avandusel mitte. Kohtu-uuriija eeluurimist toimetades on kohtulik organ, kes teotseb ettevalmistajana ja kelle toimingute pääle on või-

malik kaevata ka süüalusel, hagejal ja erasüüdistajal. Põhimõttelisel see kaebamise õigus peaks olema võimalik ka siis, kui eeluurimistoiming on pandud täitmiseks politseile, samuti peaks vastavil isikuil olema õigus kohtu-uuriija loal viibida nimetatud toimingu juures. Kaebused avanduse toimingute päle ei ole juba sellepärast võimalikud, et puudub vormiline süüalune, kes võidakse üle kuulata vaid tunnistajana. Avanduse teostamine sõltuva administratiivorgani poolt, kelle aktid on kontrollitavad kohtuliku asutise poolt, on täiesti mõeldav, kuid avanduse aktide võrdne tõendusjõud ja nende fakultatiivne kordamatus ja kontrollitamatus tõstavad nad täiesti esiplaanile. Kahtlusalusel ei ole mingit võimalust ennast kaitsta nende vastu, kuna teisest küljest prokuratuur on kõikvõimas neid juhtides. Olguigi, et pooled on välja kujunemata, on ometi võimalik ja isegi loomulik teatav tendentsi tõendite hankimisel.

Avanduse päämi legaliseerimise päämiseks motiiviks on väide: "Et säärane kahekordne asja uurimine, esiteks politseil, siis kohtu-uuriija poolt, nagu see meil tegelikult suurel määral sünnib, edasi kesta ei või, kuna see on mõttetu ja meie oludes liiga kulukas ametnikkude ajaviide"(Motiivid)⁴. See väide võib küll praktiliselt seisukohalt olla väga tähtis,

¹. Matto, op.cit. lmk 68.

kuid teoreetiliselt on ta põhjendamatu ja seepärast väga küsitava väärtusega.

Mis puutub jaoskonna kohtule alluvaid asju, siis on siin separatsiooniprintsiibist mööda mindud mitte ainult algmenetluse kestel, mis täielikult on usaldatud politsei-võimule teostamiseks kohtuaurijatele mõeldud eeluurimis-reeglite alusel, vaid ka lõppmenetluses, pannes nii süüdistaja kui kohtu funktsiooni teostamise jaoskonna kohtunikule.¹ Siin on isikuõiguste kaitse algmenetlusel tagatud vaid seaduspärasuse printsiibiga, prokuröri kontrollivõimalus jääb igal juhul.

2. Prantsusmaal.

Prantsusmaal algmenetlus läheb meie algmenetlusest juba printsiibis lahku, sest ikka enam ja enam tungib prantsuse algmenetluse võistkondlikkuse printsiip ja avalikkussüüaluse suhtes. Samuti on separatsiooni printsiip teravamalt läbi viidud juba ainuüksi selle tõttu, et avandusel ei ole sellist tähtsust kui meie protsessis, ka on avandus seaduslikult reguleerimata.

Kogu kriminaaljälitamine ühes prokuratuuri tegevusega antakse n.n. kohtuliku politsei (la police judiciaire) pädevusse. Vastav seadus (Code d'instr. criminelle art. 8) jao-

¹ Rääjo, op.cit. lmk 305-308

tab tema ülesanded kolme liiki - 1) süütegude haaramine või avastamine (actes de recherche), 2) tõendite kogumine, uurlemine (actes d'instruction) ja 3) annab süüdlase kompetentse kohtu kätte (actes de poursuite)¹. Seadus annab kohtuliku politsei amekonna täpsa loetelu (Code D'instr.§9) ja jagab nad kolme gruppi: a. kohtuliku politsei kõrgemad ametnikud, b. ringkonnakohtu prokuröri abidena kvalifitseeritavad ametnikud ja c. alamad kohtuliku politsei ametnikud.² Kõik kohtuliku politsei ametnikud alluvad järelvalve korras pääprokurörile (Procureur general) ja Kohtukojale (Cour d'appel)³ Pääle nende esinevad mitmesugused kohtuliku politsei agendid, kelle kohta ei ole privileege ega vastavat alluvust, kuid kellel on õigus teatavaid toiminguid sooritada - nad koosnevad reast administratsiooni ametnikest (tolli-, postiametnikud, haridus- ja tööinspektorid jne.) ja nad võivad protokollili koostada oma piiratud alal.⁴ Kohtuliku politsei ülesandeks on süütegudest teatamine prokuratuurile.

Prokuratuur (le ministere public) on tagandatav ja ripuv valitsusest, kes ametkonna nimetab.⁵ Täidesaatva võimu

1. Roux, Cours de Droit criminel français, lmn 23 (Recueil Sirey 1927)
 2 " op.cit, lmn 27 ||
 3 " " " 21
 4 " " " 29 ||
 5 " " " lmn 39. Ce fut un erreur, peut-être voulue, de l'Assemblée constituante, que d'avoir retiré les membres du ministère public dans les mains du gouvernement

Ex bibl. univ. Jari.

organina valvab ta kriminaalseaduste täitmise üle. Oma organisatsioonilt on ta astendatud hierarhiliselt alluvana Kohtuministrile.¹ Ta esindab alati ja igal pool riiki.² Seaduse alusel on ta vaba ja iseseisev kriminaaljälitamise alustamisel; ta ei ole kohustatud jälitamist alustama mingil seaduses ette nähtud põhjusel, vaid see on jäetud tema äränägemise asjaks n.n. oportuniteedi printsiibi alusel.³ Ta on ainuke organ, kes võib jälitamist alustada, välja arvatud kui süüteos kannatanu tsiviilhagejana protsessiastudes moodustab poole ja garanteerides osa kohtu kulusid, on seaduslikuks jälitamine algatamise ajendiks, ja teoittabamise korral, kui kohtu-uuriija ilma prokuratuuri nõuet ootamata, alustab eeluurimist. Kui prokuratuuri esindaja pöörab asja eeluurimisele, siis ei ole tal võimalik seada enam muuta.⁴ Lahkarvamised, mis tekivad kohtu-uurijaga tõendite või tõkendi suhtes otsustab eriline Kohtu-kätte-andmise Koda (Chambre des mises en accusation). Prokuratuuril on järelvalve organina suured õigused kõigi kohtuliku politsei ametnike suhtes ning tavaliselt eeluurimine algatatakse juba

- 1. Garraud op.cit lnx 597 ii
- 2. " " " 601
- 3. Roux, op.cit lnx 185
- 4. " " " 182

kindla isiku vastu. Ainukese erandi näeb ette 1931.a. seadus - kui kaebus tundub kahtlane, siis prokurör annab asja kohtu-uurijale alustamiseks ilma kindla süüalusetä - viimane kuulatakse alul üle tunnistajana.

Kohtu-uurija on korrapärase ja ainukene eeluurimise toimetaja. Ta on määratav kolmeks aastaks ringkonna kohtu liikmete hulgast Vabariigi Presidendi poolt, kuid see ei tee teda veel sõltuvaks, kuna aja lõppedes jääb ta ringkonna kohtu liikmeks igal juhul. Kohtunikuna allub ta oma esimehe korraldusele ja on tagandamatu, kohtuliku politsei ametnikuna allub ta pääprokuröri järelvalvele, kohtu-uurijana kohtu-kätte andjana teeb ta otsuse eeluurimiste tulemuste kohta ja tema korralduste pääle võib kaevata Kohtu-kätte-andmise Kojale. Kohtu-uurija otsustab provisoorse vabaduse andmise süüalusele, tõkendi küsimuse, samuti on tema ainuks õigustatud mõningaid eeluurimistoiminguid sooritama, näiteks posti kontrollima ja üle kuulama.

Peale kohtu-uurija tunneb prantsuse kriminaalprotsess erakorralisi eeluurimise toimetajaid kohtunike ja prokuratuuri ametkonna süütegude suhtes ametalaliselt kõrgemaid kohtunikke, lõppmenetlusel vajalikuks osutunud täiendava uurlemise puhul (Code d'instr. art. 480,484), ning samuti *Roux op. cit. lmk 53-56; Grassaye op. cit. lmk 83.*

on see õigus vandekohtu esimehel' (Code d'instr. art.236, 237,266). Üksikute eeluurimistoimingute teostamist on võimalik delegeerida ainult kohtu-uurijatele või jaoskonna kohtunikele, välja arvatud võetlused (Code d'instr. art. 90, 1933 a. muutmisseadus).³

Enne 1933 a. oli ka politseiprefektidel kõrgemate kohtuliku politsei ametnikkude õigused, kuigi nad järelvalve korras ei allunud. Code d'instr. crim. art.10 lubas politseiprefektile otsida, haarata süütegusid ja nende autoreid.³ Kohus, tõlgendades seda §-i laiendavalt, oli lubanud talle täielikult eeluurimisaktide teostamise - süüaluse ülekuulamise, arreteerimise, läbiotsimiste ja võetluste toimetamise, ta ei võinud vaid lõpetada uurlemist ja otsustada kohtu kätte andmist.⁴ Ometi oli see kohtuliku funktsiooni teostamine administratiivametniku kaudu, mis võimaldas valitsusel teda kasutada ka poliitiliste vastaste suhtes sihilikult, ja mispärast paljud, muuseas ka Clemenceau, nõudsid tema kustutamist. Ka Garraud leiab, et kuna nad võisid: 1) lasta kohtuliku politsei ametnikel avandust toimetada ja 2) ise eeluurimistoiminguid täita, siis nende

1. Roux op.cit. lmk 58-9

2. Gressaye op.cit. lmk 111.

3. Roux op.cit lmk 31 jj.

4. Gressaye op.cit, lmk 84

õigused olid liiga suured ning tõlgendades piirab nende õigusi - 1) süüteoalt tabamisel võivad prefektil samad õigused olla, mis teistel kõrgematel kohtuliku politsei ametnikel; 2) ta ei võiks oma võimu delegeerida ja peaks taanduma prokuratuuri esindaja kasuks; 3) ta vastutaks §10 alusel toimetatud aktide eest tavalises korras.¹ 1933.a. seadusega kustutati art.10 Code d'insrt. crim.'ist, viies seega läbi võimude lahutamise eeluurimisel.²

Avandus on Prantsusmaal legaliseerimata, seadus ei näe avandustoimingute jaoks ette erilist vormi, neil ei ole ka eeluurimistoimingute jõudu ja nad on lihtsad tõendite-teadete kogumised prokuratuuri juhtimisel.³ Siin: 1) ei või tunnistajaid sundtooma abil välja kutsuda ja vannutada; 2) 1897 a. seadus - mis süüalusele annab õiguse võtta endale kaitsjat - ei ole siin maksev; 3) aktid ei avalda mõju aegumise katkestamiseks; 4) läbiotsimised võivad aset leida vaid läbiotsitava nõusolekul. Prokuratuurile peab viibi mata kõigist avandustoiminguid teatama (Code d'instr.art. 53,54). Kuna 1897 a. seadusega on eeluurimisel läbi viidud

1. Garraud, op cit lmk 792 y
2. Gressaye, op. cit. lmk 110, märkus 1°
3. Garraud, " " , lmk 751.

võistkondlikkuse printsiip, on avandus säilitanud kirjalikkuse ja salajasuse kahtlusaluse suhtes.¹ Seepärast praktikas minnakse sageli mööda eeluurimise raskustest ja tõstetakse esile avandus, mõistagi siis täiesti tähele panemata jättes isiku õiguste kaitse reegleid ja patustades nende vastu.² Samuti esineb siin uurlemine süüdistaja võimu - prokuratuuri juhtimisel avanduse kestel.³ 1933 a. muutmisseadus pisut kitsendab avandustoiminguid - 1) pabereid ja asju võivad võtta vaid ringkonnakohtu prokurör teolttabamise korral ja kohtu-uuriija; 2) läbivaatlus ei või aset leida enne eeluurimise avamist ja 3) ainult kohtu-uurijal on õigus võtta postilt kirju ja telegramme, kas süüalusele või süüaluselt saadet.

Ometi ei ole prokuratuur uurlemise ülimalaks juhtijaks, ka tema allub kui kohtuliku politse ametnik Kohtu-kätte-andmise Kojale, kes on uurlemise peajärelvalvajaks ja kohtuasutiseks.⁴ See on Kohtukoja üks sektsioon, koosneb 3. liikmest ja tema kompetentsi kuulub: 1) järelvalve kohtuliku politsei ametnike kui ka kogu jälitamiskäigu üle (Code d'

- 1. Roux, op. cit.: lxx 304 ff.
- 2. Gressaye, " " " 102 ff.
- 3 " " " " 95
- 4 Roux, " " " 65.

instr. art.9), ta võib kohtuliku politsei ametnikke noomida, kutsudes neid oma istangule aru andma' (Code d'instr. art.280); 2) ta otsustab erakaebed kui ka prokuratuuri protestid kohtu-uuriija tegevuselé (Code d'instr. art 135)²; 3)ta otsustab kohtu kätte andmise raskete kuritegude korral; 4)tal on õigus igal juhul, vaatamata kohtu-uuriija määrustele, temale saadetud asjades teha määruse süüaluse kohtu kätte andmiseks (art.231, Code d'instr,)³ Kuna ta on keskuseks ja uurlemise juhtijaks, võib ta, olenemata jälitamise algatamisest, ise korraldada jälitamist, senikogutud tõendid üle võtta ja eeluurimistoiminguid ise toimetada (Code d'instr. art.235)⁴. See evokatsiooni õigus võimaldab kõigist juhtumitest ülevaadet saada, võtta nad kohtu-uurijalt enda lahendada, isegi jaoskonna kohtule alluvaid asju, kui nad ei ole veel otsustatud ja tunduvad suurema tähtsusega.⁵

Separatsiooni printsiip ei ole läbi viidud teolttabamise (le delit flagrant) korral - siis nii kohtukoja prokurör kui tema abid võivad esimesi uurlemisakte toimida ja teolttabatu vahistada, kuna teiselt poolt kohtu-uuriija võib alata uurlemist ilma prokuratuuri nõudeta.⁶ Teolttabamisega võrd-

1. Roux op. cit lxx 66, Garraud op. cit lxx 857
 2. " " " " " 66
 3. " " " " " 67.
 4. " " " " " 68, Garraud op. cit, lxx 857
 5. " " " " " 69 ii
 6. Garraud op. cit lxx 84 2 ii

seks loetakse, kui majaperemees (chef de maison) palub prokurööri või tema abi konstateerida majas juhtunud (mitte parajasti juhtuvat) ^{süü}kuritegu (Code d'instr., art.46) Prokurör võib keelata juuresviibijaid majast väljumast või kaugenemast kuni protokollil sulgemiseni, võib anda teolttabatu provisoorse vangistuskäsu, ta võib otsida läbi teolttabatu maja, kuid ta ei või välja kutsuda tunnistajaid. Kohtu-uuriija võib teha kõiki eeluurimistoiminguid, isegi mööda minna 1897 a. seadusest.¹ Teolttabamise korral on samuti politseil ja isegi igal kodanikul õigus arreteerida teolttabatat mõningal tingimusel (Code d'instr. art.16), nimelt kui süüaluse isik on tundmatu (Code d'instr.art.106) ja kui süütegu on raske kuritegu või kuritegu karistatav vanglaga.² Arreteeritud teolttabatu peab viidama kohe prokurööri ette, mis väldib liigkerget arreteerimist; üle järgmise päeva ilma kohtuliku ülekuulamiseta kinnipidamine ei ole lubatud.³ Ometi ei või teolttabamise reegleid rakendada trüki-kuritegude (délit de presse), poliitiliste kuritegude ja eriseadustega reguleeritud süütegude jälitamisel,⁴ mis garanteerib, et administratiivvõimud oma erakorralisi õigusi neis asjus ei saaks kur-

- 1. Garrand, op.cit lme 844.
- 2. " " " 845
- 3. " " " 846 ||
- 4. " " " 847.

jasti kasutada.

C. Isiku õiguste kaitse üksiktoiminguis Eestis ja Prantsusmaal.

Üksiktoiminguis peavad kahtlusosaluse õigused täpselt olema reguleeritud, ei aita üksi separatsioonil läbiviimine ametkondade vahel ega ka põhiõhõte, et toimingud peavad olema seaduspärased - iga üksiku toiming, iga üksiku kriminaaljälitamise faasi läbiviimisel peavad seadused kindlustama isiku põhiõiguste kaitset nende vähtel. Ja samuti nagu üldises organisatsioonis nii leiame ka üksiktoiminguis erivusi meie ja prantsuse protsessi algmenetluste vahel - alates jälitamise algatamise ajendeist ja lõpetades kohtu kätte andmisega.

1. Isiku õiguste kaitse jälitamise alustamisel.

Prantsusmaal on jälitamise päämiseks algatajaks prokuratuur, kes süütegudest saab teada oma laialdase ametkonna, kohtuliku politsei, kaudu.¹ Eeluurimise algamise ajendeiks on ringkonna kohtu prokurõri nõue või kõrgemate kohtute poolt esitatud nõue, teolttabamine erandina ei vaja prokuratuuri nõuet ning samuti on erandiks tsiviilhageja poole moodustamisega.² Teatamine või kaebus iseenesest ei ole kohustusli-

1. Roux. Op. cit. lk 175
2. " " " " 307

kud kriminaaljälitamise alustamise ajendid, nende usaldatavuse ja jälitamise vajalikkuse otsustab prokurör.¹ Kohtu-uuri-rija, välja arvatud teolttabatud juhud, ei või toimetada eeluurimist teiste faktide suhtes kui nende, mis kaebuses või prokuratuuri nõudes ette toodud - ta uurib in rem ja mitte in personam.² Gressaye kahtleb, kas tsiviilnõudja-poole kaebuse kohustuslikkus on otstarbekohane ja kardab selle kuritarvitust, kuna ei protsessi kulude kandmine ega kahjutasumine süüdistatavale kui ka kriminaalvastutus ei heidutavat kaebajat,³ resultaadina ka tõendite puudusel õigeks-mõistmise korral jäävat ikkagi ühiskondlik kahtlus süüdis-tatava suhtes.⁴ Sellepärast 1931 a. täiendusseadus (Code d' instr. art.7) näeb ette, et kui kaebus on kahtlane, võib prokuratuur avada eeluurimise ilma kindla süüalusetä, et kaevatava hea nimi ei satuks hädaohtu, samal põhjusel on ka ajalehtedele trahviühvardusel keelatud tsiviil poole taga-järjel alustatud eeluurimisest teatada, ka on kergendatud kahjutasu nõudmine vale kaebuse korral.⁵ Eeluurimisel sel-lisel juhtumil kutsustakse kaevatav tunnistajana kohtu-uu-

1. Gressaye op.cit. lmk 86; Garrand op.cit 185.
 2. Roux lmk 308, Garrand, op.cit. lmk 806.
 3. Gressaye op.cit lmk 90
 4. Gressaye. - Résultat: des innocents ont leur réputation compromise, car l'ordonnance de non-lieu qui, intervient le plus souvent, n'étant pas motivée, l'opinion publique restera soupçonneuse.
 5. Gressaye, op.cit. lmk 91

rija ette - kuid siin ilmneb selle seaduse tüine külg: tunnistajana on ta kohustatud vanduma, mida ta süüalusena tege ma ei peaks.¹ Kuid välja arvatud tsiviilpoole moodustamisega, on jälitamise algatamine vaid riikliku ametkonna käes, mis garanteerib erahuvide eemale jäämist. Süütegudest teatamine on kohtuliku politsei ülesandeks, eraisikute teated võidakse nende poolt kontrollida. Ka ei ole eraisikutele teatamine mingiks kohustuseks, mida ta oli mõnede ametite puhul vanas õiguses (näit. Pariisi kirurgidel).² Seadus näeb ette eraisikute poolt teatamisel kindla vormi, olgugi, et selle puudumine ie too kaasa teate tühisust. Nii kaebusest kui teatamisest võib hiljem loobuda, kuid see ei too kaasa mingeid tagajärgi vastutuse ega kriminaaljälitamise suhtes, välja arvatud erasuüdistuskorras jälitatavate süütegude korral, millal kaebusest loobumine toob kaasa jälitamise lõpetamise.³

Võrreldes kriminaaljälitamise alustamise ajendeid Eestis, siis peame rohkem tähelepanu pöörama avanduse algatamise ajendele, kuna avanduse suurem osatähtsus toob endaga kaasa suuremad hädaohud isiku õigustele ja tema nimele kui

1. Grewage, op. cit. lk 104
 2. Roux, " " " 179
 3. " " " 178, 170

Prantsusmaal. Avandus on sunduslik KKS'u 55. §-i järele:

- 1) kui kannataja esitab kaebuse, 2) süüteo pealtnägija avaldusel, 3), süütegija süütunnistusele ilmumisel, 4) prokuratuuri esindaja ettepanekul ja 5) ametvõimude teadaandel.¹

Eeluurimise seaduslikeks ajendeiks on prokuratuuri ettepanek, politsei poolt esitatud avandus, teiste kohtuvõimude nõue ja erasüüdistusajatus kannatanu kaebus. Nii on politsei avandust kohustatud alustama kaebuse ning pealtnägija selektuse põhjal ning sama avandus kohustab kohtu-uurijat eeluurimisele. Valekaebustega tagajärgede esilekutsumise võimalus on seega meil pisut suurem kui Prantsusmaal. Erinev on ka eeluurimise algatamise võimalus prokuratuuri nõudel kohtu-uurija poolt ilma eelnenud avanduseta - ilma et oleks teada kahtlusalune.² Sel juhul peab ta koguma andmeid, keda kahtlustada, täites ülesandeid, mis tavaliselt Lääne-Euroopas on politsei kohustuseks. Sellele vaatamata nõuab KKS'u 87. §, et ta peab erapooletult selgitama süüaluse poolt kui vastu ilmnevad asjaolud, kuid prof. Räägo arvates kaldub ta tundmatu kahtlusaluse puhul rohkem politseilistele võtetele ning ei suuda igakord jääda erapooletuks.³ See on aga sepa-

1. Räägo, op.cit, lhm 265
 2. " " " " 276
 3. " " " " 261, 280

ratsiooni printsiibi mitteläbiviimisest tingitud - süüdis-
taja, tõenditekoguja ja kaitsja on sama isik inkvisitsiooni
printsiibi kohaselt.

2. Isiku õiguste kaitse kahtlusaluse ülekuulamisele
kutsumisel.

Järgmine aste - kahtlusaluse ülekuulamisele kutsumine
või toimetamine erineb vähem kui ehk teised instituudid
vaadeldavates maades, kuid vastavalt põhimõtetele ja vaja-
dustele leiame siingi lahkuminekuid.

Prantsusmaal on täpselt reguleeritud kahtlusaluse eel-
uurimisele kutsumine erinevate määruste kaudu. Mitte iga-
kord ei ole kutse viija õigustatud kahtlusalust ka sunniviil-
sil kohale toimetama. Kutse ilmumiseks (le mandat de compa-
ration) annab ainult edasi kutse tulla teatud ajal kohtuniku
juurde, kutse viija ei või omale nõutada ei avalikku abi
ega kohustada kohtlusalust järgima - kui süütegu ei ole karis-
tatav vanglaga, võidakse ainult seda vormi tarvitada (Code
d'instr. art.133 §12). Kaasaviimise määrus (le mandat d'amé-
ner) omab juba sundivat jõudu.¹ Kui on karta kahtlusaluse põ-
genemist, annab kohtu-uuriija viimase - kaasaviimise või

1. Gattard 812, Roux p. et 325

arreteerimise määruse (mandat d'arrét), mis võimaldab vastaval ametnikul võtta abi lähemast sõjaväe üksusest, kui kahtluselane paneb vastu (Code d'instr. art.199)¹. Pääle selle eraldab prantsuse protsess veel käsu kinnipidamiseks, kui süüalune - s.o. juba korra ülekuulatu - kutsutakse kohtu-uurija ette, n.n. mandat de dépôt.² Kõiki neid määrusi, mis kitsendavad isiku õigusi juba arreteerimisega, on õigustatud välja andma ainult kohtulikud instantsid - ja ainult isikute vastu, keda ootab vähemalt vangla karistus³ (Code d'instr. art.94). Erandina on arreteerimise õigus teolttabamisel väga lai. Arreteeritu peab üle kuulatama 24 tunni jooksul⁴ (Code d'instr. art.93), selle reegli vastu eksimine toob endaga kaasa kolmekordse tagajärje: 1) süüalust vaadeldakse kui seadusevastase kinnipidamise ohvrit, mille eest vastutavad vangla ülem (le gardien-chef) ja ringkonnakohtu prokurör; 2) distsiplinaarse karistuse ja 3) süüalune võib nõuda ringkonna kohtu prokuröri käest kohtu teel kahjude tasumist. Kui jälitavat leitakse 10 km. kaugusel määruse annud kohtu-uurija piirkonnast, viiakse ta selle ringkonnakohtu prokuröri ette, kelle piirkonnast ta leiti. Viimane teeb kindlaks

1. Roux op. cit 326
 2. Garraud op. cit lxx 816.
 3. " " " 817, Gressaye p. cit lxx 106
 4. " " " 813jj, Roux " " " 327jj

kahtlusaluse identsuse ja küsib, kas ta on nõus kohe edasi-
saatmisega või tahab ta ära oodata kohtu-uuriija vastavat
määrust! Päärõhk on sel määritlemisel asetatud isiku lii-
kumisvabaduse kaitsmisele.

Eestis on esimeseks kutseks kohtu-uuriija ette ilmumi-
seks kohtu-kutse,² mille seaduslikkude põhjusteta täitmata-
jätmine toob kaasa sundtooma (KKS §181). Sundtoom leiab aset
kohtu-uuriija määruse põhjal ning teda võib tarvitada ka siis:

- 1) kui süüalust süüdistatakse raskes kuriteos või kuriteos,
- 2) üleastumises, kuid süüalusele ei ole võimalik kutset saa-
ta põhjusel, et ta ennast varjab, 3) kui süüalusel puudub
kindel elukoht. Sundtoom viiakse läbi politsei kaudu,³ kes
võib kasutada ametvõimude kui ka eraisikute kaasabi (KKS §183)
Politsei võib ka enne tähtaega süüalust kohtu-uuriija juurde
toimetada, kui ta põhjendatult arvab, et süüalune määratud
ajal kõrvale hoidub (KKS, §185).

Vahistamine võiks PS järele toimuda ainult kohtuvõimude
määruse alusel - PS 8.§-i III lõige: "Välja arvatud kuri-
teolt tabamisel, ei või kedagi vangistada või kitsendada
isikulises vabaduses muidu kui kohtuvõimude otsusel, kusjuu-
res see otsus põhjendatuna peab olema kuulutatud vangistatu-
le mitte hiljemalt kui 3 pv. peale vangistamise". Reeglipä-

Roux op.cit lmk 326, Garrard op.cit lmk 84.
Rägo " " " 191
" " " " 193

raselt peab politsei seega vastavalt asja allumusele muretsema vahistamiseks loa, kui tegu ei ole teolttabamisega. Loa vormi ei näe seadus ette -ka telefooniline luba on võimalik. Sellise arreteerimise korral peab politsei 24 tunni jooksul vahistatu vastavale kohtuvõimule üle andma! Erandi moodustab KKS'u §63nda II lõige, mis annab politseile õiguse isiku vabadust kitsendada ka ilma loata - "juhtumil, kui politsei ühel ajal avastab ja tabab säärase süüteolt mitte- tabatud kahtlusaluse raske kuriteos või kuriteos, kelle isikut ei olnud võimalik varem kindlaks teha, ning kelle vahistamise luba seetõttu polnud võimalik kohtuvõimudelt nõutada ja kelle kohta on politseil andmeid, et ta kohtuvõimude eest kõrvale hoidub." Seadus ei ütle, et politseil oleks siin õigus vahistada, ta võib teda vaid sunniviisiliselt toimetada kohtuvõimude juurde või lähemasse telefoni või telegraafi asukohta, et viivtamata nõutada vastav vahistamisluba - mõistetiselt on aga kodanik oma liikumisvabaduses kitsendatud ja tema tegevus samuti häiritud kui vahistamise korral. Kui eeldada - missugune eeldus kuulub samuti kodanike põhiõiguste hulka - et isik on süütu, siis tekib küsimus, kas politsei

1. Rääg. sp. at. lha 197

ei või seda vahistamisvõimalust liialdada. Juhtum ei ole siin mitte teolttabamine, kus eksimine raskesti ettekujutatav, vaid võimalikul korral hulk aega hiljem ja hoopis teises kohas - eksimine on võimalik ja politsei on siin see, kes hindab süüteoendil momendil täiesti usutavaiks ja teeb sellest vastava järjelduse. Ometi ei saa salata, et sellise õiguse andmine politseile näib üsna vajalikuna, eriti aegadel, kus kuriteod sagedased ja politseiorganisatsioon veel sisse töötamata. Järevalve seaduslikkuse järele kinnipidamise korral kuulub prokuratuurile, nii meil kui Prantsusmaal.¹

3. Kaitsja.

Edaspidine menetluse käik, alates ülekuulamisest, läheb kummaski protsessis teisest tugevasti lahku, kuna Prantsusmaal uue instituudina alates 1897. a. esineb süüaluse kõrval kaitsja, tuues võistkondlikkuse printsipi esiplaanile ning andes kogu järgnevale jälitamiskäigule vastava ilme.

Esimesel ülekuulamisel seega prantsuse kriminaalprotsess ei luba ei küsitlemist ega vastastamist tunnistajate ega kaastegijatega - need aktid on võimalikud ainult kaitsja

¹ Röögi, op. ut lk 132.

juuresolekul ¹(Code d'insr. -Loi du 8 dec. 1897, art.3,5,9,7).

Kohtu-uuriija peab kõige pealt 1) kindlaks tegema süüaluse
identsuse, 2) teatama süüdistuse - 1897 a. seadusest peale
ei või kohtu-uuriija kahtlusosalust teadmatuses hoida selles,
milles teda süüdistatakse, 3) teatama, et ta on valmis vastu
võtma süüaluse seletusi, kuid et viimane ei ole kohustatud
neid andma, 4) teatama, et süüalusel on õigus valida kaits-
jat (conseil), ning kui süüalune valimise asemel palub oma-
le kaitsja määrata, siis seda ka ametlikult tegema, ühtlasi
peab ta seda kõike protokollima.² Need punktid teatatakse
kõigile kahtlusosalustele, kuid neid ei pea kordama järgmistel
ülekuulamistel, välja arvatud kordadel, kui tõstetakse üles
süüdistus uutes asjades. Vastasel korral osutub ülekuulamis-
akt kui ka temale järgnev menetlus tühiseks.

Kaitsja ei ole obligatoorne - kui süüalune teda ei taha,
võib ta loobuda.³ Loobumine peab olema protokollitud ja see
ei ole lõplik - hiljem võib ta nõuda kaitsjat ikkagi. Samu-
ti on erandid 1897 a. seadusest n.n. hädavajalikud juhud
(cas d'urgence) - 1) kui kiireloomulise vastastamise või

1. Garraud, op. cit. lmk 830

2. Roux op. cit lmk 327-329; Garraud op. cit lmk 29 j

3. Garraud op. cit lmk 808.

tunnistusega on tegu, mis muidu võiks kaduma minna ja 2) teolttabamise korral. Kui pool või prokuratuur ei leia juhu olevat küllalt põhjendatud, võivad nad kaevata Kohtu-kätte-andmise Kojale, kes võib vajaduse korral nii akti kui ka järgnenud menetluse tühistada.¹ Ka tsiviilnõudjal poolena on sama õigus kaitsja abile ja samad reeglid on maksvad tema kohta (art.3 1921 a. seaduses).² Kaitsja on kohustuslik ainult ülekuulamise ja vastastamise juures, kuid tal on õigus menetluskäiku jälgida toimiku, mida ta hiljemalt 24 t. pärast toimingu protokollimist kohtu kantseleis on õigustatud lugema, ja määruste kaudu, mis talle peab teatatama. Kaitsja saab sõna ainult siis, kui kohtu-uuriija seda lubab, keeldumise korral tehakse vastav märkus protokolli.³ Süüalusele endale, ka siis, kui ta kaitsjast loobunud on, toimikut ei näidata.⁴ Kaitsja ülesandeks on hoida süüaluse suhtes ära halbu üllatusi, juhtida tema kaitset süstemaatselt ja kaits-ta teda võimalikkude kohtuvõimu ebaseaduslikkude kuritarvi-tuste vastu.⁵ Seepärast on ka vahi all viibival süüalusel ala-ti õigus segamatult rääkida kaitsjaga. Samuti on kaitsja usal-

1. Garrand op cit lxx 831, Rowe op cit lxx 339
 2. " " " " 832
 3. " " " " 833, Rowe op cit lxx 338
 4. Rowe, op. cit lxx 339
 5. Garrand 830, 833; Gressage lxx 100.

dus kindlustatud - kirjad temale ei kuulu kontrolli alla, tema korterit ei või läbi otsida ega teda ennast tunnista-
jana üle kuulata.¹ Nii on kaitsjal suur ja tihti otsustav
tähtsus prantsuse protsessis ja Garraud loeb alles kaitsja
instituudi sissetoomisega isiku õigused küllaldaselt garan-
teerituks.²

Hoopis vastupidiselt prantsuse protsessile Eestis KKS
lubab kaitsja osavõttu eeluurimisest õige piiratud kujul.³
Vabaduses viibival süüalusel on alati ja iga asja üle või-
malus oma kaitsjaga rääkida, vahistatul on KKS'u 220.§-i
põhjal õigus, pärast seada kui ta süüalusena üle kuulatud, te-
ma enda poolt valitud kaitsjaga-advokaadiga nõu pidada kohtu-
uuriija või vangla asutise esindaja juuresolekul või ka sega-
matult kohtu-uuriija korraldise põhjal. Rohkem õigusi tal ei
ole ning samuti ei ole ta informeeritud menetluse käigust.
Ainukese soodustusena esineb, et advokaati ei või kohtualuse
asjade kohta tunnistajan üle kuulata⁴ (KKS §473). Kuid kuigi
ei ole kaitsjat, näidatakse eeluurimistoimik eeluurimise sul-
gemisel süüalusele ja kohtu-uuriija küsib, kas ta soovib enese

1. Roux op.cit 320, Garraud, op.cit lmk 837

2. Garraud op.cit lmk 809.

3. Raigo, op.cit lmk 162.

4. " " " 233

kaitseks eeluurimist miillegagi täiendada (KKS §§ 263, 265) ning süüaluse palvel peab kohtu-uuriija andma temale eeluurimise protokollidest ja määrustest tasuta ära kirjad.

Ülekuulamine ise peab nii meil kui Prantsusmaal olema otsekohene ja vaba igasugustest võtetest, mis süüalust segadusse viiksid; keelatud on vastuste väljapressimine ähvarduste ja meelitamiste abil.¹ Prantsusmaal peab ülekuulamise juures kindlasti viibima ka kohtu sekretär. Samuti peab respektieritama süüaluse loomulikku endakaitse õigust - on keelatud süüaluselt võtta vannet, teda vaimselt või füüsiliselt kuidagi piinata või teda ise enne tunnistajana välja kutsuda.

4. Tõkend.

Eeluurimise kestel on vajalik süüaluse kättesaadavus, mispärast osutub tarvilikuks tihti tõkendi määramine. Kuna siin, samuti kui esialgsel vahistamisel kohtu-uuriija ette toomiseks, riivatakse isiku liikumisvabadust ja isikupuutumist, siis on ka siin reeglid täpsed.

Prantsusmaal määrab tõkendi kohtu-uuriija. Seadus on talle annud õiguse tõkendi tarvitusele võtmiseks või süüaluse vabadusse jätmiseks, ükskõik kui suur ei oleks süütegu.

¹ Roux op.cit. lk 319-321.

Tõkendit ei või ta määrata ainult siis, kui süütegü ei ole karistatav vanglaga ja mitte enne süüaluse esimest küsitlemist. Erand on muidugi arreteerimine teolttabamise korral või kui süüalune põgeneb.¹ Tõkendi määramisega koos võib kohtu-uuriija keelata süüalusel kellegagi kokku saamast, et ta ei saaks hävitada olemasolevaid jälgi² kaitsjaga rääkimise võimalus jääb tal ikka.

XIX s. humanistliku voolu mõjutusel on antud kohtu-uuriijale õigus tõkendit hiljem ära muuta kas omal algatusel kautsjonita või süüaluse palvel kautsjoni vastu või ka ilma. 1855.a. seadus annab õiguse kohtu-uuriijale ringkonnakohtu prokuröri nõusolekul äramuuta arreteerimiskäsku, kui süüalune kohustub ilmuma kõikidele menetlusaktidele otsekohe kohtu nõudmisel. 1865 a. pääle kohtu-uuriija võib anda provisoorsest vabadust süüaluse palvel igal juhul prokuratuuri nõusolekul (Code d'instr. art.113), teatades sellest tsiviilmõudjale, kes võib avaldada kirjalikke vaideid (Code d'instr.art.118, 119), vabastamine võib toimuda lihtsalt või kautsjoni vastu, mille suuruse määrab kohtu-uuriija (Code d'instr,art,114,120). Kui arvatav karistus ei ületa 2 a. vangistust, peab süüalune

¹ Roux op ut lk 330
² " " " " 332

vabastatama hiljemalt 5 pv. pärast ülekuulamist,¹ seda aega võib teiste süütegude korral motiveeritud otsusega pikendada, kuid mitte üle 2 nädala, pärast seda võib kohtu-uuriija paluda kohut (Chambre du conseil du tribunal) kinnihoidmist pikendada kuni 1. kuuni. Süüalune võib samale kohtule kaevata, kui tema palvele provisoorse vabaduse saamiseks vastu ei tulda.² Sellist palvet on võimalik esitada kogu menetluskäigu kestel (Code d'instrlart. 116). Üldine põhimõte on, et nii provisoorse vabaduse andmine kui ka tõkendi määramine kuulub kohtu-uuriija otsustamisele,³ erapooletule ametnikule, kes ei ole süüaluse vastane nagu seda süüdistajana paratamatult on prokurör.⁴ Toimingud, mis piiravad kodaniku õigusi, kitsendades tema liikumisvabadust kinnipidamisega, peavad kuuluma kohtuliku instantsi - kohtu-uuriija võimkonda, ta ei saa nende toimingute otsustamist delegeerida.⁵ Kui asjaolud seda nõuavad, võib kohtu-uuriija igal ajal, vaatamata sellele, et ta on annud provisoorse vabaduse, lasta süüalust uuesti arresterida.⁶

Ka Eestis on tõkendimäärajaks kohtuvõimud ja ka ainult isikute kohta, kellele süüdistus juba ette pandud.⁷ Kergemaks

1. Roux Garrand op. cit. An 822
2. Gressaye op. cit. An III p. 4.
3. Garrand op. cit. An 821 j; Gressaye An 106
4. Gressaye " " 106
5. Garrand " " 860 j
6. Roux " " 336.
7. Rolégo " " 197.

tökendiks on allkirja võtmine, et isik ilmub kohtu kutsel ja ei lahku elukohast - lubaduse mittetäitmine ei too ise- enesest veel kaasa raskema tökendi, ent kohtu-uurijal on sel juhul võimalus viimast määrata.¹ Tökendi tarvituselevõtu määrus on ettenähtud vormis, sisaldab määrusetegemise aja, süüaluse nime ja perekonnanime, süüteo kirjelduse ja tökendi ning selle tarvituselevõtmise alused (KKS §216). Obligatoor- set tökendi määramist meie KKS ei tunne.² Ka prokuratuuril on tökendi määramisel kaasaraäkimise õigus - kohtu-uurija pe peab iga tökendi kohta käivat määrust viibimata prokuratuu- ri esindajal teatama; prokuratuuri esindaja nõue kergema tökendi tarvitusele võtmiseks on kohtu-uurijale kohustuslik. Kui prokuratuuri esindaja paneb ette tarvitusele võtta tö- kendi või seda raskendada, eži ole kohtu-uurija seda otse kohustatud täitma - lahkarvamisel olles peab ta aga küsimuse ise esitama ringkonna-kohtule lahendamiseks (KKS §105).³ Üleastumise puhul võib tökendina tarvitusele võtta ainult allkirja, selle rikkumisel käendust või kautsjoni - vahista- da ei ole võimalik (KKS §213).

1. Rõlga sp. at 44x199
 2 " " " " 287
 3 " " " " 284

Erinevalt prantsuse protsessist võib meil kohtu-uuri-
ja nii süüaluse ülekuulamist kui ka tõkendi määramist delegee-
rida (KKS §82), kusjuures ülesannet täitev kohtu-uuri-
ja võib tõkendi määramisel arvesse võtta ka tema enese poolt
avalikuks tehtud asjaolusid.

5. Isiku õiguste kaitse tõendite hankimisel.

Uldiselt ei ole ei meil ega Prantsusmaal tõendid piira-
tud - kõik, mis kasulik on töö jaluleseadmiseks, on kohtu-
uuri-ja õigustatud tegema oma südametunnistuse alusel, kohus-
tuslik on ainult süüaluse ülekuulamine. Oma taotluste läbi-
viimiseks on kohtu-uuri-ja varustatud teat võimuga: ta võib
tarvitada kompetentsete elukutseliste abi spetsiaalküsimuste
lahendamisel ja avaliku võimu - politsei ja sõjaväe abi, kui
talle vastu hakatakse.¹

Prantsusmaal kõikide eeluurimistoimingute juures peab
kindlasti olema kohtu sekretär - see garanteerib seaduspä-
rasust kohtu-uuri-ja toiminguis.² Võetluste ja läbiotsimiste
korral peab juures viibima süüalune, kui kui ta on arreteer-
itud - kui ta ei saa või ei taha tulla, siis tema volinik

1. Roux op.cit lmk 309, Ränge op.cit lmk 202
2. " " " 320

ja kodused (Code d'instr. art. 39, 89, 35) - võetud esemed näidatakse süüalusele ja protokollitakse kas ta neid ära tunneb või eitab.¹ Kuid kohtu-uuriija peab respektseerima põhi-seaduses ette nähtud õigusi - seadus kaitseb kodupuutumatus t öösel (1.okt - 31. märtsini kl. 18 - 6, 1.aprillist - 30. sept. kl 21. -4)²; millal läbiotsimine aset leida ei või. Samuti näeb 1933 a. seadus ette, et läbi otsida võib ainult siis, kui eeluurimine on juba avatud ja isikut kahtlustatak-se kas süüteos või kaasaaitamises või süütõendite varjamises³ Code d'instr. artl 87).

Kohapealse te vaatluste korral peab kohtu-uuriijat saat-ma peale sekretäri veel ringkonnakohtu prokurör (Code d'instr. art.62), kuid akt ei ole ka tühine ilma temata. Kohapealse vaatluse tarviduse otsustab kohtu-uuriija iseseisvalt⁴ (Code d'instr. art.87). Kolmandate isikute juures võetlused peavad samuti toimuma kolmandate juuresolekul. Kohtu-uuriija võib võtta kõiki objekte, mis aitavad töde selgitada, küsimata, kas nad kuuluvad süüalusele või kolmandatele, on nad eraisi-kute või avalikõiguslike asutiste omandus. Ta võib sulge-da osa korterist, kus toimus kuritöö, samuti võib ta võtta

1 Roux, op.cit lmk 312, Garraud lmk 832
 2. " " " " 312
 3 Gressay " " " 111 p.2
 4. Roux " " " 311

büroos oleva posti, saadetavad kirjad.¹ Paberite ja objektide võetlus on 1933 a. seadusega antud vaid kohtu-uurijale ja teolttabamise korral prokurörile, teiste isikute suhtes on see keelatud rahatrahvi ja vangla ähvardusel.² Postil olevaid kirju ja telegramme, mis süüalusele või süüaluselt saadet, on õigustatud kohtu-uurija võtma ja nende sisu teadma, kuid ainult isiklikult.³

Eestis on reeglipäraselt kõigi nende toimingute juures - vaatlusel, läbi-vaatusel, läbiotsimisel ja võetluse juures vähemalt 2 manukat (KKS §§ 116,126,136,147), läbiotsimisel tavaliselt ka ruumi peremees või tema kodukondne, kuid sellest võib mööda minna (KKS §147). Kohtu-uurija loal võib tsiviilnõudja isiklikult, hageja isiklikult ja voliniku kaudu viibida eeluurimistoimingute juures ja esitada küsimusi süüalusele ja tunnistajatele⁴(KKS §97). Süüalune võib viibida vaatluste juures, kuid kohtu-uurija ei ole kohustatud ära ootama tema kohale-ilmumist⁵(KKS §110).Vahistatud süüaluse kohalviibimine oleneb kohtu-uurijast, kas ta kutsub süüaluse vaatlusele või mitte, samuti ka otsingute ja

- 1. Roue, op cit, lk 313
- 2. Gressay " " " 111.
- 3. " " " " 111
- 4. Räägo " " " 281
- 5. " " " " 203

võetluste korral' (KKS §148) KKS'us ei ole sõnaselgelt öeldud, kas vajab kohtu-uuriija poolt ettevõetav otsing või võetus erilist määrust või mitte, kuid hr. prof. Räägo järjeldab üldisest PS ja KKS'u 258.§-ist (kohtu-uuriija tähtsamad toimingud vajavad määrust), et määrus peab olema ja pealegi põhistet.

Läbi otsida võib seda isikut, kelle kohta on põhjendatud kahtlus, et ta varjab kas süüteo läbi saadud asju või asitõendeid (KKS §145); enne isiklikku läbiotsimist peab otsingu toimetaja nõudma otsitavate asjade väljaandmist (KKS §146). Naisisikute läbiotsijaiks kui ka manukaiks peab kutsuma abielunaisi (KKS §117), ja kui on vajadus paljastada kaetud kehaosasid, siis ei või kohtu-uuriija viibida läbiotsimise juures, kui läbiotsitav seda ei soovi²(KKS §143). Sellist läbivaatust, mille juures tuleb paljastada kaetud kehaosasid, võib ette võtta läbivaadatava nõusolekuta naisisikute juures ainult siis, kui ta on võetud kohtu-uuriija poolt süüalusena vastutusele või kui ta on süüteost kannatanu asjas, mida ei saa lõpetada leppimise teel (KKS §144).

Läbiotsimisi majades toimetatakse tavaliselt päeval, kuid seda võib teha ka öösel, kusjuures tuleb siis protokol-

1. Räägo. Kp. at. l. nr 282
 2. " " " " 205

lida põhjused (KKS §151). Manukaile ja ruumi peremehele se-
 letatakse, mispärast läbi otsitakse (KKS §152) ja enne läbi-
 otsimisele asumist peab nõudma otsitava väljaandmist (KKS
 §146). Läbiotsimist võib toimetada ka peremehe äraolekul või
 keeldumisel, avades lukustatud ruumid ja jättes nad hiljem
 politsei järelvalvele kuni üleandmiseni peremehele (KKS §147)

Paberite võetluse juures kohtu-uuriija näitab juuresviibi-
 jatele ainult eeluurimiseks vajalikud paberid, ning kui ta
 ei jõua pabereid kohal läbi vaadata, võib ta kõik läbivaata-
 mata paberid pitseeritud pakis kaasa võtta. Pakile võib kin-
 nitada oma pitseri ka see isik, kellelt paberid on võetud,
 samuti võib ta nõuda, et paki avamine ja läbivaatamine sün-
 niks tema juuresolekul, kuid tema mitteilmumine määratud
 ajaks ei takista toimingut (KKS §155). Mis asja juurde ei
 kuulu, tuleb 7 pv juuksul tagasi anda.⁴

Posti- või telgraafilist kirj vahetust on võimalik võt-
 ta ainult kohtu-uuriija poolt süüalusena vastutusele võetud
 isiku suhtes ja posti või telegraafi asutise esindaja juu-
 resolekul, kusjuures kirj vahetus, mis asja juure ei kuulu,
 viivitamata edasi saadetakse (KKS §158). Ka advokaadilt, kel-

1. Räägo, op. cit. lk 206

lele on mõned paberid usaldatud salajases hoidmiseks, on kohtu-uurijal võimalik pabereid saada, vaadeldes neid koos advokaadiga, samuti maaklerite, nõtarite ja arsti haigete raamatud seisavad vajaduse korral kohtu-uurija käsutuses.¹

Tunnistajate ülekuulamine Prantsusmaal toimub üksikult ja kahtlusaluse, tsiviilpoole ja prokuratuuri esindaja juuresolekuta (Code d'instr. art.73) ja tavaliselt vande all. Tunnistus, samuti parandused, kirjutatakse alla pärast ütlugemist kohtu-uurija, sekretäri ja tunnistaja poolt (Code d'instr. art.75,76). Tunnistajalt küsitakse, kas ja kuidas ta on seotud süüalusega ja teatud isikuid ei ole lubatud tunnistajatena üle kuulata. Tunnistaja, kes on ilmumata jäänud, võib tuua vabandusi, mille seaduspärasuse otsustab kohtu-uurija - vastasel korral on tal õigus trahvi määrata.² Kuid tunnistajate tõendid ei ole obligatoorsed kohtu-uurijale ja ta võib eeluurimise sulgeda ilma üldsetunnistajaid üle kuulamata.

Eestis oleneb kohtu-uurijast, kas ta lubab tunnistajate ülekuulamisel viibida süüalust, tsiviilnõudjat ja erasüüdistajat või tema volinikku (KKS §97), prokuratuuri esindajal

1. Riege, op. cit. lkn 206
2. Roux " " " 314-318

on nagu iga teise eeluurimistoimingu suhtes nii ka siin õigus juures viibida. Kui süüalune ei viibi ülekuulamise juures, loeb kohtu-uuriija esimesel võimalusel tunnistaja õeldise süüalusele ette ning viimasel on õigus esitada vastuseletusi ja paluda kohtu-uuriijat täiendavalt küsitleda (KKS §247). Nii tsv.nõudja ja erasüüdistaja kui ka süüalune on õigustatud üles andma uusi tunnistajaid ja esitama teisi tõendeid, samuti saama ära kirju kõigist protokollidest ja määrustest - esimesed omal kulul, süüalune tasuta (KKS§97). Reeglipäraselt meil tunnistajad vannutatakse alles lõppmenetlusel, mitte varem. Ka meil ei või tunnistajaina üle kuulata 1)vaimuhaigeid, 2)vaimulikku pihisaladuse kohta ja 3) advokaati kohtualuse asjade kohta, kui ta on kaitsjaks. Tunnistajaid võib üle kuulata ka avandusel ja nende seletusi võib lõppmenetlusel avaldada vajaduse korral ka avandustoimikust.²

D.Lõppkokkuvõte.

Üldiselt peavad nii meil kui Prantsusmaal kõik eeluurimistoimingud olema täpselt protokollitud ja nende pääle võib kaevata - meil ringkonna kohtule, Prantsusmaal Kohtukätte-andmise Kojale, missugune õigus omakorda garanteerib

1. Rdägo, sp.cit lxx 282
 2. " " " " 226

kohtuliku instantsi seadusepärast teotsemist.

Päämine erivus vaadeldavate protsesside algmenetluses ongi ühelt poolt avanduse osatähtsuses ja teiseks kaitsja instituut, viimase suhtes võiksime võrrelda eesti algmenetlust prantsuse omaga enne 1897 a. seadust. Loetud prantsuse autorid hindavad nimetatud seadust väga kõrgelt, Garraud koguni leiab, et enne seda "kaitse huvid olid ohverdatud süüdistuse huvidele, sest süüdistatav ei võinud vaielda tema kohta tõstetud tõendite vastu varem kui kohtu ette ilmumisel!" Gressaye kirjeldab olukorda samuti ebaõiglasena enne 1897 a. seadust - ta võrdleb kahtlusalust prokuratuuriga ja leiab, et viimane on esimesele üksinda liiga suur vastane: "Ametnik, kes on spetsialiseerunud kahtlusalust süüdistavalt jälitama, harjunud oma elukutse tõttu haistma süüdlast igas ühes, keda talle teatatakse, lõpuks ametnik, kes on informeeritud politsei komissari poolt ja sellepärast võib toimetada küsitlemisi kõikjal, ja kõige kergemini võib koguda tõendeid süüaluse vastu. Võililus on väga ebauhtlane, kuidas võiks siis süüalune ennast kaitsta?"¹

¹ Gressaye, op. cit lk 92

Kuigi 1897 a. seadus annab võimaluse poolte sissetoomiseks, siis ta ometi ei muuda eeluurimist vaidluste esitamise paigaks¹ - kaitsjad saavad sõna ainult kohtu-uuri ja loal. Ka on medikaal-legaalsed ekspertiisid, kohapealsed läbiotsimised ja tunnistajate ülekuulamisid võimalikud ilma kaitsja juuresolekuta, samuti hädavajalikkude juhtude ja teolttabamise korral ei ole ta kohalviibimine nõuetav. Roux pisut kahtleb, kas inistituut on küllaldaselt välja töötatud - nii näiteks ei olevat õiglase, et kaitsjale toimikut eeluurimise sulgemisel ei näidata;² seadus olevat kiiresti häälletatud.

Eestis süüalusel on õigus eeluurimistoimingute täiendamist paluda just eeluurimise sulgemisel, millal talle toimikut näidatakse; samuti kohtu-uuri ja informeerib teda vajaduse korral tunnistajate ülekuulamisest kui ka vaatlustest, kui ta seda vajalikuks peab. Süüaluse kahjuks on aga rida avandustoiminguid kordamatud ning nende pääle ei ole võimalikkaevata nende tegemise ajal juba sellepärast, et vormiline süüalune puudub. See on tingitud, nagu eelpool vaadeldud, separatsiooniprintsiibi mitteküllaldase läbiviimise pärast.

1. Jarrand op. cit linn 704, Roux op. cit 338.
 2. Roux " " " 338 || 306.

Üldiselt on Prantsusmaal kahtluselune kaitstud nii täidesaatva võimu esindaja kui ka kohtuliku instantsi vastu kaitsja tõttu rohkem kui Eestis, kaitsja on järelvalvajakas kohtuliku võimu kuritarvituste vastu. Samuti võimaldab separatsioon printsiibi täielikum läbiviimine suuremat kodaniku põhiõiguste kaitset riikliku või võimalikkude poliitiliste voolude mõjutamise vastu ja garanteerib kohtu erapooletust. Üksiktoimingud on arenenud, nagu mõlemad protsessidki, vastavalt erinevatele olukordadele mõlemates maades, tõstes ühel või teisel pool esile erinevaid külgi, rõhutades ühel pool rohkem üht, teisel pool teist sama toimingu elementidest.